

การประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๓)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*
EVALUATION OF THE BACHELOR OF SOCIAL WORK PROGRAM
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK (REVISED CURRICULUM 2020)
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ (คงบุญวาสน์)¹ และ วรเทพ เวียงแก²

Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri (Congboonwasana)¹ and Worathep Wiangkae²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: Phramahasurakrai.ji@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ตามกรอบ CIPPI Model และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 22 รูป/คน แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 รูป/คน และ การสนทนากลุ่ม กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลของการศึกษาพบว่า

1) พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านบริบทของรายวิชา ปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับการเรียนรู้ และด้านกระบวนการของหลักสูตร ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล สะท้อนว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม มีคุณภาพ และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร บริบทโครงสร้าง รายวิชา คุณสมบัติผู้สอนและ ผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการวัดประเมินผลมีความสอดคล้องและเอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ควรปรับตัวอุปสงค์ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ผลการเรียนรู้ใหม่ ปรับลำดับรายวิชาและเพิ่มหน่วยกิตด้านปฏิบัติ พร้อมทั้งพัฒนาความ

* Received 9 November 2025; Revised 17 November 2025; Accepted 20 November 2025

หลากหลายของวิธีประเมิน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ ได้รับการยอมรับจากแหล่งฝึก และสถานประกอบการ สามารถทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ มีภาวะผู้นำและสมรรถนะตาม มาตรฐานวิชาชีพ แต่ควรเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีและภาษาอังกฤษเพื่อยกระดับศักยภาพใน อนาคต

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต, โมเดล CIPPI

Abstract

This study aimed to 1) evaluate the Bachelor of Social Work Program (Social Work major) based on the CIPPI Model and 2) propose guidelines for curriculum development. Data were collected through interviews with 22 key informants, questionnaires administered to a sample of 103 participants, and a focus group discussion with 8 experts. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that:

1. Students' opinions toward the curriculum in all dimensions were at a high level, including the course context, input factors related to learning media, and curriculum processes covering instructional management and assessment and evaluation. This reflects that the curriculum is appropriate, of good quality, and effective in supporting student learning.

2. The proposed guidelines for curriculum development indicate that the curriculum context, structure, courses, qualifications of instructors and students, instructional processes, curriculum management, and assessment and evaluation are generally consistent and conducive to learning. However, the curriculum objectives should be revised to align with new learning outcome criteria, the sequence of courses should be adjusted, and practical course credits should be increased. In addition, assessment methods should be diversified. Graduates demonstrate quality, are well accepted by training sites and employers, are able to work collaboratively in multidisciplinary teams, and possess leadership and competencies in accordance with professional standards. Nevertheless, skills in technology and English should be further strengthened to enhance graduates' future potential.

Keywords: Curriculum Evaluation, Bachelor of Social Work, CIPPI Model.

บทนำ

การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงวิทยาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและซับซ้อนมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่และบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ระดับสูงในสาขาวิชาการและวิชาชีพต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ (2555 : 1) สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลักประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตโดยเปิดสอนทั้งหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต และบัณฑิตศึกษา ซึ่งระดับบัณฑิตศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนานักวิชาการ และนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์วงจรความก้าวหน้าทางวิชาการเชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ทุกหลักสูตรจะกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของแต่ละสาขาวิชา เมื่อใช้หลักสูตรไปได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้เมื่อดำเนินการแล้วบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้หรือไม่ จากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาว่ามีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลหรือไม่เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมิน นอกจากนั้น รุ่ง แก้วแดง (2543 : 1) กล่าวว่า การศึกษามีบทบาทและสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรงและการจัดการศึกษาที่ดีนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี

สำหรับการจัดการศึกษาสังคมสงเคราะห์เป็นการเตรียมบุคคลไปช่วยเหลือ บริการ รับผิดชอบต่อบุคคล กลุ่มชนและสังคมโดยรวม (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2531 : 6) ดังนั้นจุดหมายของหลักสูตรสังคมสงเคราะห์จึงมุ่งผลิตบัณฑิต มีความสามารถในการหน้าที่การงานของนักสังคมสงเคราะห์อย่างแท้จริง คือ มีความสามารถในการแก้ไขหรือบรรเทาทุกข์ของบุคคล ความสามารถในการป้องกันปัญหาทางด้านสุขภาพ อารมณ์ จิตใจ และสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้มีปัญหาให้ดีขึ้น รวมทั้งความสามารถในการส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถของผู้มีปัญหาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม (นิภา สุวรรณแสง ตุมรสุนทร, 2525 : 10)

ในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตสามารถออกไปทำงานตามหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ได้อย่างแท้จริง นอกจากต้องอาศัยหลักสูตรที่ได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องแล้ว จำเป็นต้องปรับปรุงให้มีความทันสมัยเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยสามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีความสมบูรณ์และดียิ่งขึ้น กับการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่แล้วพัฒนาหลักสูตรขึ้นมา เป็นขั้นปฏิบัติในสถานศึกษา และเมื่อใช้ไประยะหนึ่งก็ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อไปเป็นวัฏจักร

การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กำหนดให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยมีการประเมินและ รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร เป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี

สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทางด้านสังคมสงเคราะห์อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ ซึ่งจะทำให้เกิดความอยู่ดีกินดีของบุคคลในกับสังคม ด้วยภารกิจที่สำคัญในฐานะสถาบันการอุดมศึกษาที่เน้นการสร้างสรรค์ มีความทันสมัย และใส่ใจความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทย สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เริ่มใช้หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) และปัจจุบันใช้หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2567 ซึ่งครบ 5 ปี

เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กำหนดให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยโดยมีการประเมินและ รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร เป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี ดังนั้น สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์จึงได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนางานด้านสังคมสงเคราะห์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ตามกรอบ CIPPI Model
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้แนวคิดการประเมินของ CIPP Model โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) และได้เพิ่มเติมการประเมินด้านผลกระทบ (Impact)

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร 14 รูป/คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา 35 รูป/คน นักศึกษาระดับปริญญาตรี 39 รูป/คน และผู้ใช้บัณฑิต 15 คน รวมทั้งสิ้น 103 รูป/คน โดยมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตร ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา ศิษย์เก่า ผู้ใช้บัณฑิต ผู้เชี่ยวชาญภายนอก (External experts) ผู้ให้ข้อเสนอแนะด้านวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพ ชุมชนและสังคม หน่วยงานกำกับและรับรองคุณภาพ จำนวน 22 รูป/คน

1.1.3 ผู้เข้าร่วมการทบทวนกลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้เสียในหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 8 รูป/คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือถึงคณบดีคณะสังคมศาสตร์และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต พบว่าผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน บัณฑิต นักศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยในด้านบริบทของหลักสูตร ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมทั้งด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชา เพียงแต่ควรปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานใหม่ โดยเฉพาะรายวิชาปฏิบัติที่ควรจัดลำดับให้เหมาะสมกับการฝึกภาคสนาม รวมถึงควรเพิ่มหน่วยกิตและเปรียบเทียบมาตรฐานกับสถาบันทั้งในและต่างประเทศ สำหรับด้านปัจจัยนำเข้า ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความรู้ความสามารถ แต่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้เรียนมีพื้นฐานเหมาะสมแม้จะมีความแตกต่างทางคุณภาพการศึกษาเดิม ส่วนทรัพยากรและสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพอ แต่อาจเสริมด้วยนวัตกรรมและรูปแบบห้องเรียนที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น

2. เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร บริบทโครงสร้าง รายวิชา คุณสมบัติผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการวัดประเมินผลมีความสอดคล้องและเอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ควรปรับตัวประสงค์ให้สอดคล้องกับเกณฑ์ผลการเรียนรู้ใหม่ ปรับลำดับรายวิชาและเพิ่มหน่วยกิตด้านปฏิบัติ พร้อมทั้งพัฒนาความหลากหลายของวิธีประเมิน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพ ได้รับการยอมรับจากแหล่งฝึกและสถานประกอบการ สามารถทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ มีภาวะผู้นำและสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ แต่ควรเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีและภาษาอังกฤษเพื่อยกระดับศักยภาพในอนาคต

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จัดแบ่งตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา นักศึกษาปัจจุบัน และผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนต่อหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต

1.1 ด้านบริบทของหลักสูตร (Context)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่างค์ประกอบด้านบริบทของหลักสูตรทุกด้านมีความเหมาะสม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาที่จัดในหลักสูตร และหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา

การที่หลักสูตรได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมนั้น เนื่องจากสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ได้ดำเนินการศึกษารายละเอียดต่างๆ อย่างรอบคอบและจัดทำหลักสูตรตาม

กรอบมาตรฐานของสภาวิชาชีพ อีกทั้งยังคำนึงถึงสถานการณ์ปัจจุบันและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดลำดับรายวิชาก่อน-หลังให้สอดคล้องกับการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของคณาจารย์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (2562) ซึ่งพบว่าผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และรายวิชาที่จัดในหลักสูตรมีความเหมาะสม แม้ว่าจะต้องมีการปรับปรุงลำดับการเรียนรู้รายวิชาบางวิชาให้สอดคล้องกับการฝึกภาคปฏิบัติ

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าปัจจัยนำเข้าทั้งหมดมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สอน คุณสมบัติของผู้เรียน สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศ และสถานที่ ความเหมาะสมดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่สาขาวิชาได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างเคร่งครัด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้สอนตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) การคัดเลือกผู้เรียนโดยคำนึงถึงความถนัดและความชอบ รวมทั้งการจัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศ และสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งพบว่าด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยมีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ทրพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา และสื่อวัสดุที่หลากหลาย

1.3 ด้านกระบวนการ (Process)

ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าด้านกระบวนการมีความเหมาะสม ทั้งในด้านวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการวัดและประเมินผลของแต่ละรายวิชา โดยการดำเนินการเป็นไปตามระเบียบปณิญาตรืของมหาวิทยาลัยและมีการแบ่งสัดส่วนคะแนนที่เหมาะสมและสะท้อนความสามารถของผู้เรียน ความสำเร็จนี้เกิดจากการที่สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจนและอิงหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการวิจัยของปานวาด แมนมาศวิท (2554) ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรโรงเรียนโป่งน้ำร้อนวิทยาคม โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP Model ซึ่งพบว่าด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านผลผลิต (Product)

ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติของบัณฑิตอย่างยิ่ง การประเมินผลนี้มีหลักฐานสนับสนุนจากการที่นักศึกษาได้รับคำชมเชยเกี่ยวกับความสามารถและทักษะการทำงานสังคมสงเคราะห์ทั้งในระหว่างฝึกภาคปฏิบัติและหลังสำเร็จการศึกษา ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการวิจัยของ

นาง โสภณ (2559) ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา วิทยาลัยกำแพงเพชร ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งพบว่าด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนเห็นว่าผล การเรียนรู้และการฝึกงานมีความเหมาะสม

1.5 ด้านผลกระทบ (Impact)

ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ หลักสูตรเพื่อการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีภาวะผู้นำและ สมรรถนะด้านสังคมสงเคราะห์ที่ดี

ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการที่บัณฑิตมีความสามารถที่หลากหลายและสามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การนำความรู้ทางสังคม สงเคราะห์ไปใช้ในการทำงานกับชุมชนผ่านศิลปะการแสดง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและ ความคิดสร้างสรรค์ในการประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับการวิจัยของคณาจารย์ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (2562) ที่พบว่าบัณฑิตมีความสามารถหลากหลาย สามารถทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ และมีความเป็นผู้นำที่ดี

2. ความคิดเห็นของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

2.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อด้านบริบทของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความ พึงพอใจในระดับสูงนี้เกิดจากการที่หลักสูตรมีรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทำงานสังคม สงเคราะห์ พัฒนาความสามารถด้านการวิจัย และสร้างความตระหนักในความสำคัญของ วัฒนธรรมท้องถิ่นและสากล ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนศิริ เข้มราช และ คณะ (2558) ที่ศึกษาการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน ภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่านิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับด้านบริบทของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) โดยเฉพาะในด้านวัตถุประสงค์ แผนการจัดการศึกษา ความทันสมัย และ เนื้อหารายวิชา

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

บัณฑิตมีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด ความพึงพอใจนี้เกิดจากการที่สาขาวิชามีแหล่งสืบค้นความรู้ที่ตอบสนองความ ต้องการ อาจารย์ให้คำแนะนำในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจาก ภายนอกมาถ่ายทอดความรู้ และมีการจัดการด้านเวลาที่เน้นประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ ผล การศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของคณาจารย์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (2562) และรัตนศิริ เข้มราช และคณะ (2558) ที่พบว่าด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการ เรียนรู้ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และอาจารย์ผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านกระบวนการ

บัณฑิตมีความคิดเห็นด้านกระบวนการของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินนี้เกิดจากการที่หลักสูตรมีการจัดทำงานกลุ่มที่ดี ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ มีการประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และมีตัวบ่งชี้คุณภาพที่ชัดเจน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ มีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษา

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบัน

3.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

นักศึกษาปัจจุบันมีความคิดเห็นด้านบริบทของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจนี้เกิดจากการที่หลักสูตรมีรายวิชาที่ส่งเสริมทักษะการทำงานสังคมสงเคราะห์ พัฒนาเชาวน์อารมณ์ (EQ) และสร้างความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นและสากล ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของนาง โสภณ (2559) ที่พบว่าหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพศึกษา วิทยาลัยกำปงเจดีย์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเห็นว่าด้านบริบท กระบวนการ และผลผลิตมีความเหมาะสม

3.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

นักศึกษามีความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ความพึงพอใจนี้เกิดจากการที่สาขาวิชามีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาอาจารย์ให้คำแนะนำที่เหมาะสม มีการจัดศึกษาดูงาน และเชิญผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนศิริ เข้มราช และคณะ (2558) ที่พบว่าด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อ กระบวนการคัดเลือกนิสิต และอาจารย์ผู้สอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.20)

4. ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต

4.1 ด้านผลผลิต

ผู้ใช้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านผลผลิตของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจนี้เกิดจากการที่บัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญด้านสังคมสงเคราะห์ศาสตร์สามารถปฏิบัติงานเป็นนักสังคมสงเคราะห์หรือนักพัฒนาชุมชน มีความสามารถด้านการวิจัยและมีคุณธรรมในวิชาชีพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ (2555) ที่พบว่าด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรมในวิชาชีพ และสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ในการทำงาน

4.2 ด้านผลกระทบ

ผู้ใช้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านผลกระทบของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยบัณฑิตสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ พัฒนาวิชาชีพของตนเอง มี

ความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ มีทักษะการสื่อสาร และสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการวิจัยของคณาจารย์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิต (2562) ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตด้านผลกระทบของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

5. สรุปและนัยสำคัญของการศึกษา

จากการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในทุกด้านของการประเมินตามกรอบ CIPP Model โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ความสำเร็จของหลักสูตรเกิดจากการออกแบบหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี รวมทั้งการเปรียบเทียบกับมาตรฐานกับสถาบันอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียนเพื่อยกระดับหลักสูตรให้มีความเป็นสากล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

มิติ (CIPP Model)	สรุปสาระสำคัญ	ข้อเสนอแนะ/ แนวทางพัฒนา
Context (บริบท)	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรชัดเจน สอดคล้องกับพันธกิจมหาวิทยาลัยและ ความต้องการของสังคม - จุดเด่นคือการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติจริง - จุดอ่อนคือยังไม่ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงสังคมและตลาดแรงงาน	- ทบทวนวัตถุประสงค์ ให้ตอบโจทย์ความ ต้องการใหม่ ๆ - เชื่อมโยงกับทักษะ ดิจิทัลและการทำงาน เชิงบูรณาการ
Input (ปัจจัยเบื้องต้น)	- โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม ตามมาตรฐาน - เนื้อหามีความครบถ้วน แต่บางส่วน ข้ำซ้อนและขาดวิชาที่ตอบสนองบริบท ใหม่ - อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติเหมาะสม แต่ ภาระงานสูง	- ปรับปรุงรายวิชาและ เพิ่มหมวดวิชาที่ ทันสมัย เช่น นโยบาย สังคมดิจิทัล - ลดความซ้ำซ้อนใน หลักสูตร

มิติ (CIPP Model)	สรุปสาระสำคัญ	ข้อเสนอแนะ/ แนวทางพัฒนา
		- สนับสนุนอาจารย์ด้านการพัฒนาศักยภาพและลดภาระงาน
Process (กระบวนการจัดการเรียนการสอน)	- มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น บรรยาย อภิปราย กรณีศึกษา - จุดเด่นคือการฝึกภาคปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับงานบริการสังคม - ปัญหาคือข้อจำกัดด้านสื่อ เทคโนโลยี และภาระงานผู้สอน	- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการสอน - พัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนอัจฉริยะ - สนับสนุนอาจารย์ในการสร้างนวัตกรรมการสอน
Product (ผลลัพธ์)	- บัณฑิตมีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะด้านสังคมสงเคราะห์ - ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจในภาพรวม - แต่บัณฑิตยังขาดทักษะดิจิทัล ภาษาอังกฤษ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	- พัฒนาทักษะเสริม (Soft Skills, Digital Skills, Research Skills) - สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสการฝึกปฏิบัติ - ส่งเสริมบัณฑิตให้แข่งขันได้ทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ

จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยเรื่องนี้แล้วคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ประการ คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตมีข้อเสนอแนะ ด้านการจัดการเรียนการสอน : ต้องการให้มีการไปศึกษาตามสถานที่ข้างนอกบางโอกาสหรือเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาบรรยายในบางคราวและหรือกิจกรรมทางสังคมสงเคราะห์ให้นักศึกษา

ได้ปฏิบัติบ้างเพื่อเกิดประสบการณ์ ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรจัดงบประมาณให้กับทางสาขาวิชา เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น งบประมาณในการไปศึกษา นอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสัมมนาหรือบรรยายและหรือจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางสังคมสงเคราะห์ให้นักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

2.1 มหาวิทยาลัยต้องปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อประโยชน์สูงสุด ของผู้เรียนและควรปรับรายวิชาให้มีความทันสมัย เน้นรายวิชาปฏิบัติการเข้ามาและชั่วโมงฝึก ปฏิบัติมากขึ้น

2.2 มหาวิทยาลัยต้องผลิตบัณฑิตให้มีลักษณะ ดังนี้

2.2.1 นักสังคมสงเคราะห์ที่มีความรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติในการไปทำงานรับใช้ สังคม

2.2.2 นักสังคมสงเคราะห์ที่ถึงพร้อมด้วยความประพฤติดี มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และสามารถนำหลักทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ได้อย่างมีคุณภาพ และโดดเด่นสมกับเป็นบัณฑิตที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการทำวิจัยประเมินหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ อย่างต่อเนื่อง เช่น วิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับการเรียนการสอนกับ มหาวิทยาลัยอื่นที่เป็นการเรียนการสอนด้านสังคมสงเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในงานสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต. (2562). การประเมินหลักสูตรสังคม สงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการนิเทศคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2531). การพัฒนาสังคมกับการสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิภา สุวรรณแสง ตุมรสุนทร. (2525). สังคมสงเคราะห์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นาง โสภณ (NEANG SOPHANA). (2559). การประเมินหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีวศึกษา (ฉบับปรับปรุง 2012) วิทยาลัยกาบแก้วเตยล ราชอาณาจักรกัมพูชา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปานวาด แมนมาศวิหิต. (2554). การประเมินหลักสูตรโรงเรียน โป่งน้ำร้อนวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิบัติการศึกษไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- รัตนศิริ เข้มราชและคณะ. (2558). การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาโลก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.